

РУСКО-СРПСКЕ ПОЈАЧКЕ ВЕЗЕ
Међународна научна конференција

КЊИГА САЖЕТАКА

РУССКО-СЕРБСКИЕ ПЕВЧЕСКИЕ СВЯЗИ
Международная научная конференция

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

Музиколошки институт
Српске академије наука и уметности

Институт музыковедения
Сербской академии наук и искусств

РУСКО-СРПСКЕ ПОЈАЧКЕ ВЕЗЕ

Међународна научна конференција

Српска академија наука и уметности,
Музиколошки институт САНУ
Београд, 22–23. октобар 2018.

КЊИГА САЖЕТАКА

РУССКО-СЕРБСКИЕ ПЕВЧЕСКИЕ СВЯЗИ

Международная научная конференция

Сербская академия наук и искусств,
Институт музыковедения САНИ
Белград, 22–23 октября 2018

Организацију скупа подржало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Скуп је део прославе 70-годишњице од оснивања Музиколошког института САНУ.

Организацију конференције материјално подржало Министарство образовања, науке и технолошког развоја Републике Србије. Конференција је део обележја седамдесетогодишњице од оснивања Института за музикологију САНУ.

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

Председник Програмског одбора

др Весна Пено (Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија)

Чланови Програмског одбора

др Надежда Мосусова (Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија)

др Катарина Томашевић (Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија)

проф. др Татјана Суботин-Голубовић (Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија)

др Наталија Васильевна Рамазанова (Руска национална библиотека, Санкт Петербург, Руска Федерација)

проф. др Ирина Вадимовна Гучкова (Филолошки факултет Санктпетербуршког државног универзитета, Санкт Петербург, Руска Федерација)

проф. др Наталија Викторовна Мосјагина (Санктпетербуршки државни конзерваторијум им. Н. А. Римског-Корсакова, Санкт Петербург, Руска Федерација)

проф. др Татјана Викторовна Швејц (Санктпетербуршки државни конзерваторијум им. Н. А. Римског-Корсакова, Санкт Петербург, Руска Федерација)

проф. др Катарина Александровна Смирнова (Санктпетербуршки државни конзерваторијум им. Н. А. Римског-Корсакова, Санкт Петербург, Руска Федерација)

др Јулија Владимировна Артамонова (Руска академија музике им. Гнесиних, Москва, Руска Федерација)

др Ивана Весић (Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија)

др Наташа Марјановић (Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија)

Председатель Програмного комитета

Д-р Весна Пено (Институт музыковедения САНИ, Белград, Сербия)

Члены Програмного комитета

Д-р Надежда Мосусова (Институт музыковедения САНИ, Белград, Сербия)

Д-р Катарина Томашевич (Институт музыковедения САНИ, Белград, Сербия)

Проф. Д-р Татьяна Суботин-Голубович (Философский факультет, Белградский университет, Белград, Сербия)

Д-р Наталья Васильевна Рамазанова (Российская национальная библиотека, Санкт-Петербург, Российская Федерация)

Проф. Д-р Ирина Вадимовна Гучкова (Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, Санкт-Петербург, Российская Федерация)

Проф. Д-р Наталья Викторовна Мосягина (Санкт-Петербургская государственная консерватория имени Н. А. Римского-Корсакова, Санкт-Петербург, Российская Федерация)

Проф. Д-р Татьяна Викторовна Швејц (Санкт-Петербургская государственная консерватория имени Н. А. Римского-Корсакова, Санкт-Петербург, Российская Федерация)

Проф. Д-р Екатерина Александровна Смирнова (Санкт-Петербургская государственная консерватория имени Н. А. Римского-Корсакова, Санкт-Петербург, Российская Федерация)

Д-р Юлия Владимировна Артамонова (Российская академия музыки им. Гнесиных, Москва, Российская Федерация)

Д-р Ивана Весич (Институт музыковедения САНИ, Белград, Сербия)

Д-р Наташа Марьянович (Институт музыковедения САНИ, Белград, Сербия)

Новојављени светитељи Српске православне цркве и химнографија о њима

У овом раду укратко се износе животописи новојављених светих Српске православне цркве упокојених у епископском чину (светитеља) у XX веку. Историја како народа, тако и Српске православне цркве – познато је – обилује страдањима. XX век у овоме не само да није изузетак, већ можда и предњачи, што нам потврђују и животописи који се у раду наводе: митрополита скопског Викентија (Крцића), Мардарија (Ускоковића) Либертвилског и Свеамериканског, Платона (Јовановића) Бањалучког, Петра (Зимоњића) Дабробосанског, Саве (Трлајића) Горњокарловачког, Горазда (Павлика) Чешког, Доситеја (Васића) Загребачког, Јоаникија (Липовца) Црногорско-приморског, Николаја (Велимировића) Жичког и Охридског и Варнаве (Настића) Хвостанског. Поред животописа, у раду се анализира да ли су и колико наведени светитељи прослављени у химнографским текстовима написаним у спомен и част њихову: наводе се аутори који су ове текстове писали, језик на којем су исти написани, химнографски жанр, постојећи библиографски подаци. Највише дела посвећено је Св. Николају (Велимировићу), као свеправославном светитељу који је инспирисао и припаднике других православних цркава да му одају хвалу кроз писање богослужбених текстова. Једино њему написан је и акафист и служба и на црквенословенском, а још једна служба и на грчком језику (поред постојећих написаних на српском). Св. Варнави Хвостанском у част написано је и објављено: 2 канона, 2 акатиста и једна служба. Светитељима Петру Дабробосанском и Платону Бањалучком службе су најпре написане на грчком језику, али су и преведене и објављене и на српском. На истом језику написане су и објављене службе и акатисти Св. Сави Горњокарловачком и Св. Мардарију Либертвилском. Св. Јоаникију Црногорско-приморском написани су и служба и акафист, али нема посебно штампаног издања ових двају химнографских остварења заједно. Светом Доситеју Загребачком у част за сада нема званично штампаних издања ни службе ни акатиста, иако јесу написани. Богослужбене песме у част Светог Горазда постоје углавном само на чешком језику, док је Светом Викентију, као последњем канонизованом светитељу Српске православне цркве учест и славу (заједно са осталим Сурдуличким мученицима) – написана само Служба на савременом српском језику у

Новоявленые святители сербской православной церкви и гимнография в их честь

В этой работе представлены краткие жизнеописания новоявленных святых Сербской Православной Церкви XX века скончавшихся в епископском сане. История сербского народа и Сербской Церкви изобилует страданиями. Двадцатый век не исключение, что нам подтверждают жизнеописания приведены в докладе: митрополита скопского Викентия (Крджича), Мардария (Ускоковича) Либертвильского и Всеамериканского, Платона (Йовановича) Банялучского, Петра (Зимонича) Дабробосанского, Саввы (Трлаича) Горнекарловачского, Горазда (Павлика) Чешского, Досифея (Васича) Загребачского, Иоаникия (Лыповца) Черногорско-приморского, Николая (Велимировича) Жичского и Охридского и Варнавы (Настича) Хвостанского. Кроме жизнеописаний, в докладе анализируется насколько перечисленные святители прославлены в гимнографических текстах: указываются авторы существующих текстов, язык, гимнографический жанр, библиографические данные. Большая часть гимнографических текстов посвящена святителю Николаю (Велимировичу) как всеправославному святому, которому писали службы представители и других православных церквей. Только ему написаны и акафист и служба на церковнославянском, а еще одна служба и на греческом языке, наряду с сербскоязычными. Святителю Варнаве Хвостанскому написано и опубликовано: 2 канона, 2 акафиста и служба. Святителям Петру Дабробосанскому и Платону Банялучскому службы написаны сначала на греческом, а впоследствии переведены и опубликованы на сербском языке. Так же на греческом языке написаны и опубликованы службы и акафисты Савве Горнекарловачскому и Мардарию Либертвильскому. Иоаникию Черногорско-приморскому написаны и служба и акафист, но нет напечатанных изданий, где бы они были вместе. В честь Досифея Загребского нет официально изданных служб и акафиста, хотя и написаны. Богослужбные тексты в честь Горазда Чешского есть почти что только на чешском языке. Викентию, как последнему канонизованному святителю Сербской Церкви, написана только служба на современном сербском языке и ограниченное количество экземпляров напечатанно на принтере для локального употребления. В конце доклада приводятся факты и рекомендации о

ограниченом броју аматерски штампаних примерака и употребљава се интерно. На крају рада износе се чињенице и предлози о томе шта је још потребно учинити на пољу савремене српске химнографије, нарочито кад су у питању светитељи СПЦ о којима је реч.

Катарина Томашевић

Музиколошки институт САНУ (Београд)
katarina.tomashevic@gmail.com

Музика на барокној сцени Сремских Карловаца (1718–1739): сусрет Истока и Запада

Централна пажња у раду биће посвећена коренитим променама које су у првим деценијама XVIII века, на територији хабзбуршке Краљевине Србије (1718–1739), наступиле у културном и уметничком животу Сремских Карловаца, као седишту Карловачке митрополије (од 1718). Паралелно са крупним реформама које су хабзбуршке власти ефикасно и доследно спроводиле на целокупној новоосвојеној територији, у истом периоду иницирано је и преобликовање културног идиома српске етнице. Нови културни идиом, чији је хибридни карактер настао спајањем идејних и уметничких матрица украјинског и аустријског барока, увео је значајне новине и у музичку праксу. За укупан преображај културне матрице Карловачке Митрополије као актуелним формама универзалног европског барока, као и за спонтано и безболно прихватање нових елемената музичког израза, пресудно је било окретање једноверној кијевској Русији и утемељење кључних институција верског и културног живота по моделу, који се показао као кључни посредник и катализатор у преношењу и усвајању тековина европског Запада. У раду ће бити указано на симптоме наступања нове „естетике“ музичке праксе, проистекле на основу непосредних руско-српских веза у посматраном периоду; пажња ће бити посвећена поменима панегиричних хорских *Вивајта* у текстовима описа раскошних верских и државних церемонија, као и визитација са учешћем Митрополита и највиших представника црквеног клира (З. Орфелин, *Поздрав Мојсеју Путнику*, 1757), почетку неговања изразито тонаних, периодично грађених трогласних вокалних композиција познатих под именом канти, као и усвајању форме народне божићне драме – *вершеја* и за њу карактеристичних паралитургијских напева („*Вси јазици*“, „Шедше трије цари“, „Јегда приде конец виека“). Поседна пажња

том што било би хорошо даље делати у сфери српске гимнографије, особено у част святих о којима је реч у докладе.

Катарина Томашевич

Институт музиковедения САНИ (Белград)
katarina.tomashevic@gmail.com

Музыка на барочной сцене Сремских Карловцев (1718–1739): встреча Востока и Запада

Особое внимание в работе будет посвящено коренным изменениям, которые в первых десятилетиях XVIII века, на территории Сербского королевства в рамках монархии Габсбургов (1718–1939), явились в культурной и художественной жизни Сремских Карловцев, центре Карловацкой митрополии (с 1718 г). Наряду с крупными реформами, которые габсбургская власть эффективно и последовательно проводила на всей новой территории, в то же время иницировано и переформление культурного идиома сербского народа. Новый культурный идиом, чей гибридный вид явился соединением идейных и художественных образцов украинского и австрийского барокко, внес значительную новизну и в музыку. На преобразование культурного образца Карловацкой митрополии в смысле актуальных форм универсального европейского барокко, а также и в смысле безболезненного восприятия новых элементов музыкального выражения, решающим явилось обращение к православной южной России с центром в Киеве и внедрение самых значительных институтов религиозной и культурной жизни по киевской модели, которая оказалась основным посредником и катализатором в передаче и восприятии наследия европейского Запада. В работе будут указаны симптомы новой „эстетики“ музыкальной практики происшедшей из непосредственных русско-сербских связей в периоде о котором идет речь; внимание будет направлено на похвальные хорские *Виват* в текстах в которых описаны раскошные церковные и государственные церемонии, а также и визитация с участием митрополита и высоких представителей духовенства (З. Орфелин, *Приветствие Мойсею Путнику*, 1757), начало употребления выраженной тональности, периодически построенных трехголосных вокальных композиций известных под названием *канти*, а так же